

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Betänkandet, Hälso- och sjukvårdens beredskap (SOU 2022:6)

S2022/01247

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna. Konkurrensverket lämnar, utifrån de aspekter som följer av vårt verksamhetsområde, följande synpunkter.

Sammanfattning

Utredningen konstaterar att regionerna har ett stort beroende till privata aktörer och till privata vårdgivare, och att det i stor omfattning saknas relevanta avtalsbestämmelser som tar höjd för situationer som kan uppstå i de olika delarna i hotskalan. Konkurrensverket delar utredningens slutsats att för att inte skapa onödigt dyra avtal i normalläget måste det tydligt framgå vilka krav och avgränsningar det ska ställas på leverantörer för särskilda situationer.

Övergripande synpunkter

Att i avtal reglera vilka krav som ska ställas på privata aktörer i tider av höjd beredskap eller kris bedömer Konkurrensverket kan bli kostnadsdrivande. Därför är det särskilt viktigt att upphandla beredskapsavtal i konkurrens.

Konkurrensverket delar utredningens bedömning det är centralt att säkerställa att Sverige har god beredskap i händelse av kris eller krig. Det är samtidigt viktigt att utformningen av upphandlingar och kravställningar för att klara ett läge med höjd beredskap, kris eller krig inte ger oproportionerliga effekter på marknaden och konkurrensen i ett normalläge. Negativa effekter på marknaden och konkurrensen under mer normala förhållanden kan också medföra sämre förutsättningar när krisen är över och när upphandlade avtal för beredskapsbehov löper ut och en ny upphandling behöver genomföras.¹

¹Konkurrensverket, yttrande till MSB vägledning om dialog mellan myndigheter och företag, 2021.

Kapitel 4.1.6: Genomförandet av risk- och sårbarhetsanalyser

Utredningen konstaterar att genomförandet av risk- och sårbarhetsanalyser utgör en av de viktigaste förutsättningarna för en god beredskap och en robust verksamhet. Oklarheter beträffande finansieringen får inte utgöra ett hinder för detta arbete. Det bör betonas att risk- och sårbarhetsanalyser även fortsättningsvis bör omfatta samhällsviktiga verksamheter som utförs av privata aktörer utifrån bl.a. valfrihetssystem. Konkurrensverket delar utredningens bedömning att privata aktörer i högre utsträckning bör involveras i detta arbete.

Kapitel 6.4: Kommuner och regioners avtal med privata aktörer behöver utvecklas

Utredningen menar att de krav som ställs på leverans av varor och tjänster av privata aktörer vid fredstida kriser, vid höjd beredskap och i krig behöver utvecklas. En sådan utveckling börjar i leverantörsdialogen, men det finns även ett fortsatt stort behov av stöd om hur sådana avtal kan utformas. Utredningen bedömer att det stöd som Upphandlingsmyndigheten hittills presenterat inte räcker. Utredningen anser att stödet för att utveckla bättre avtal bör vara på en mer detaljerad nivå och att det därför finns ett fortsatt stort behov av stöd till kommuner och regioner avseende hur avtal kan utformas, inte minst för höjd beredskap och krig.

Utredningen menar att det är viktigt med en god leverantörsdialog när man utformar de allmänna krav som ska gälla för kommande upphandlingar för varor och tjänster. Eftersom kommuner och regioner har ett långtgående ansvar som ställer krav på att teckna kontrakt som säkerställer leverans även i situationer då det kan vara svårt att upprätthålla leveranser behöver avtalsparterna gemensamt utforma dessa krav. Sådana krav ska ge köparna den säkerhet de behöver utan att för den sakens skull led till kraftiga prisstegringar eller konkurrenssnedvridning för företagen. Konkurrensverket anser dock att det inte går att utesluta att leveranser uteblir eller att priser stiger kraftigt i tider av kris eller krig och mot den bakgrunden är det därför osäkert i vilken utsträckning detta går att reglera i avtal.

Kapitel 8.2.3: Personalförstärkning

Utredningen menar att kommuner och regioner bör i så stor grad som möjligt eftersträva att klara sin grundbemanning på egen hand, något som Konkurrensverket belyst i flera rapporter att regionerna har svårigheter med. Behovet av inhyrd personal är fortsatt stort och det råder brist på både legitimerade läkare och sjuksköterskor.² Utredningen menar att kommuner och regioner behöver söka överenskommelser med bemanningsföretagen om hur

² Konkurrensverket, *Regioners upphandlingar av vårdpersonal*, 2020:4.

hanteringen av inhyrd personal ska hanteras vid kriser t.ex. genom breda branschöverenskommelser. Konkurrensverket vill i sammanhanget påpeka att inte alla bemanningsföretag är medlemmar i en branschorganisation, vilket innebär en risk för att efterlevnaden av sådana överenskommelser inte blir enligt förväntan.

Kapitel 14: Konsekvenser av utredningens förslag

Utredningen bedömer att förslagen i detta betänkande inte kommer att få några konsekvenser för företagen. Konkurrensverket delar utredningens bedömning.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit rådet Leif Nordqvist.

Yttrandet undertecknas inte egenhändigt och saknar därför namnunderskrifter.

Rikard Jermsten

Leif Nordqvist